

■ Procesrecht algemeen

Jurisprudentie

Hof handelde in strijd met art. 24 Rv door grondslag aan te vullen zonder te oordelen op welke grond hij dat deed

HR 30 oktober 2015,
ECLI:NL:HR:2015:3195

In de procedure die leidde tot dit arrest vordert aannemer Waaijer nakoming van een aannemingsovereenkomst. Bij tussenarrest heeft het Gerechtshof Den Haag Waaijer toegelaten tot het leveren van bewijs van de stelling dat hij van Muradin de opdracht heeft gekregen tot het leveren en plaatsen van gevelkozijnen en ramen voor een prijs van € 49.991,90. Daarbij heeft het hof overwogen dat indien Waaijer niet slaagt in deze bewijslevering, dient te worden beoordeeld of Muradin aan Waaijer een vergoeding verschuldigd is op grond van ongerechtvaardigde verrijking. Volgens Muradin is het hof buiten de grenzen van de rechtsstrijd getreden door bij de beoordeling de grondslag 'ongerechtvaardigde verrijking' te betrekken. Deze klacht is volgens de Hoge Raad gegrond. Waaijer heeft uitsluitend nakoming gevorderd. Het hof heeft derhalve in strijd met art. 24 Rv gehandeld. Aan de gegrondheid van het onderdeel doet niet af dat partijen na het tussenarrest van het hof zijn ingegaan op de vraag of en in hoeverre sprake is van ongerechtvaardigde verrijking. Het hof heeft immers niet aan zijn beslissing ten grondslag gelegd dat Waaijer na het tussenarrest de vordering alsnog op ongerechtvaardigde verrijking heeft gebaseerd, en dat in dit bijzondere geval grond bestaat om dit toe te staan, bijvoorbeeld omdat Muradin daarin ondubbelzinnig heeft toegestemd, laat staan dat het dit heeft gemotiveerd. Nu de mogelijkheid bestaat dat Waaijer na het tussenarrest bij zijn standpuntbepaling is beïnvloed door de aanvaarding in dat arrest van de grondslag van ongerechtvaardigde verrijking, met name wat be-

treft zijn beslissing om af te zien van bewijslevering, dient hij na verwijzing opnieuw in de gelegenheid te worden gesteld tot de in het tussenarrest genoemde bewijslevering, en mag hij zijn stellingen en de grondslag van de vordering met inachtneming van het voor overwogene aanpassen. De Hoge Raad vernietigt het arrest van het Gerechtshof Den Haag en verwijst het geding naar het Gerechtshof Amsterdam.

Overgang van bevoegdheid tot tenuitvoerlegging executoriale titel door fusie

HR 30 oktober 2015,
ECLI:NL:HR:2015:3197

Bij vonnis van 26 september 2013 is A veroordeeld tot betaling van een bedrag van € 789,33 aan Agis. Op 8 januari 2014 heeft Agis ten laste van A executoriaal beslag onder de Belastingdienst gelegd. Agis is op 31 december 2014 gefuseerd met Achmea. In de procedure die leidde tot dit arrest stelde de voorzieningenrechter op de voet van art. 392 Rv twee prejudiciële vragen aan de Hoge Raad die er kort gezegd op neerkomen of een redelijke uitleg van art. 431a Rv de situatie van een rechtsovergang onder algemene titel omvat. De Hoge Raad beantwoordde deze vragen aldus dat op de verkrijgende rechtspersoon die de executie na het van kracht worden van de fusie wil aanvangen of voortzetten, de verplichting rust van art. 431 Rv tot betekening van de overgang van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging aan de geëxecuteerde. Indien de overgang van de executiebevoegdheid door fusie schriftelijk of elektronisch is medegedeeld aan de geëxecuteerde, met afschrift aan de betrokken deurwaarder, leidt de niet-naleving van het voorschrift van art. 431a Rv niet tot nietigheid van de op die overgang gevolgde executiehandelingen, tenzij de geëxecuteerde (of in voorkomend geval een belanghebbende derde) door die niet-naleving onredelijk in zijn door art. 431a Rv beschermde belangen is geschaad, aldus de Hoge Raad.

Overdracht van goederen in weerwil van beslag gevolgd door einde bestaan van rechtspersoon ten laste waarvan beslag was gelegd

HR 13 november 2015,
ECLI:NL:HR:2015:3299

In dit arrest gaat de Hoge Raad in op de reikwijdte en uitleg van art. 700 lid 3 Rv. In deze zaak gaat het om het geval dat, nadat ten laste van een Russische rechtspersoon conservatoir beslag is gelegd op haar toebehorende vermogensbestanddelen, deze in weerwil van dat beslag zijn overgedragen en vervolgens de rechtspersoon heeft opgehouden te bestaan, voordat de op grond van art. 700 lid 3 Rv vereiste eis in de hoofdzaak is ingesteld. De Hoge Raad overwoog dat een overdracht in weerwil van een beslag slechts tot gevolg heeft dat de beslaglegger de overdracht mag negeren omdat zij jegens hem niet kan worden ingeroepen en dat hij derhalve nog steeds verhaal kan nemen op de goederen waarop het beslag rust. Daarvoor moet hij het beslag wel vervolgen, hetgeen bij een conservatoir beslag betekent dat hij binnen de daartoe gestelde termijn op de voet van art. 700 lid 3 Rv een eis in de hoofdzaak moet instellen, en dat die eis wordt toegewezen. Dat betekent wel dat de beslaglegger vanaf het moment dat de rechtspersoon heeft opgehouden te bestaan, geen wederpartij meer heeft tegen wie hij de eis in de hoofdzaak kan instellen. Aangezien de verkrijger in het hier aan de orde zijnde geval de enig overgebleven belanghebbende is met betrekking tot de goederen en met betrekking tot de vraag of de vorderingen waarvoor het beslag is gelegd, toewijsbaar zijn, moet volgens de Hoge Raad worden aanvaard dat de beslaglegger in dat geval de eis in de hoofdzaak kan instellen of vervolgen tegen de verkrijger, in een daartoe aangepaste vorm, inhoudende dat de beslaglegger vordert dat voor recht wordt verklaard dat de vorderingen toewijsbaar zijn en dat hij daarvoor verhaal kan nemen op de goederen

waarop het beslag rust. Art. 700 lid 3 Rv dient voor het hier aan de orde zijnde geval dan ook in die zin te worden uitgelegd. De Hoge Raad overwoog ten slotte dat het hiervoor overwogene ook van toepassing is indien het daarbij gaat om een buitenlandse rechtspersoon die op grond van het recht van dat land heeft opgehouden te bestaan.

Voor een overeenkomst die is vastgelegd in een proces-verbaal van comparitie geldt de verjaringstermijn van art. 3:324 BW niet

HR 27 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3423

In deze procedure ging het om de vraag of een in een proces-verbaal vastgelegde overeenkomst gelijk te stellen is met een rechterlijke uitspraak als bedoeld in art. 3:324 BW. Dit is van belang omdat de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van een rechterlijke uitspraak verjaart door verloop van twintig jaar (art. 3:324 BW) en een vordering uit overeenkomst door verloop van vijf jaar (art. 3:307 BW). Zowel de voorzieningenrechter als het gerechtshof had geoordeeld dat de in het proces-verbaal vastgelegde overeenkomst niet is gelijk te stellen met een rechterlijke uitspraak als bedoeld in art. 3:324 BW en dat aldus de verjaringstermijn van vijf jaar geldt. De Hoge Raad verwierp het cassatieberoep en overwoog dat de in het proces-verbaal vastgelegde vordering een vordering uit overeenkomst is en dat daarvoor ingevolge art. 3:307 lid 1 BW een verjaringstermijn van vijf jaar geldt. De omstandigheid dat de vordering is vastgelegd in een in executoriale vorm uitgegeven proces-verbaal van de comparitie brengt volgens de Hoge Raad niet mee dat de verjaringstermijn van art. 3:324 BW geldt, nu de vastlegging van een schikking in een proces-verbaal niet kan worden aangemerkt als een rechterlijke uitspraak.

Intrekking eigen eindarrest door gerechtshof niet toegestaan

HR 4 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3476

Op 11 maart 2014 heeft het Gerechtshof Den Bosch arrest gewezen zonder dat acht geslagen is op een antwoordakte van verweerster, die voorafgaand aan het wijzen van arrest weliswaar op juiste wijze was

ingediend, maar niet ter kennis was gebracht van de kamer van het hof dat arrest zou wijzen. Nadat deze omissie was gesignaleerd door verweerster heeft het hof – met schriftelijke instemming van alle partijen – het arrest van 11 maart 2014 ingetrokken en bepaald dat opnieuw arrest zal worden gewezen. Op 10 juni 2014 heeft het gerechtshof een nieuw arrest gewezen en de vonnissen waarvan beroep voor zover in conventie gewezen vernietigd. De Hoge Raad sanctioneert deze gang van zaken niet en overwoog dat buiten het toepassingsbereik van art. 31 en 32 Rv de rechter niet zelf de rechtskracht van zijn uitspraak kan aantasten, ook niet met instemming van partijen. Het gesloten stelsel van rechtsmiddelen brengt mee dat die aantasting is voorbehouden aan de hogere rechter, aan wie door aanwending van een rechtsmiddel kan worden gevraagd een uitspraak uit de vorige instantie te vernietigen. In zijn arrest van 10 juni 2014 heeft het hof als omissie aangeduid dat in zijn arrest van 11 maart 2014 geen rekening is gehouden met de antwoordakte van verweerster. Voor zover het hof van oordeel was dat dit een schending van het beginsel van hoor en wederhoor was die met toepassing van art. 31 Rv kon worden hersteld, heeft het hof het toepassingsbereik van die bepaling miskend. Voor zover het hof dit niet heeft miskend, maar van oordeel was dat de geconstateerde omissie met toestemming van partijen niettemin door het hof zelf kon worden hersteld, geeft zijn oordeel blijk van een onjuiste rechtsopvatting, omdat het in strijd is met het gesloten stelsel van rechtsmiddelen. De Hoge Raad vernietigde het arrest van 10 juni 2014 en bepaalde dat binnen drie maanden na het onderhavige arrest alsnog cassatie kan worden ingesteld tegen het arrest van 11 maart 2014.

Literatuur

M.H. de Boer & M. van de Hel-Koedoot, 'Kroniek van het burgerlijk procesrecht', *NJB* 2015/1779, afl. 35

De onderhavige kroniek concentreert zich op de belangrijkste ontwikkelingen in de jurisprudentie van (met name) de Hoge Raad op het terrein van het burgerlijk proces-

recht. Het beeld in de jurisprudentie is grotendeels als vanouds: geen revolutionaire ontwikkelingen, maar voldoende uitspraken die de moeite van het signaleren waard zijn. Als echter de rechtspraak naar aanleiding van de pilotreglementen bij de Gerechtshoven Amsterdam en 's-Hertogenbosch een voorbode is van wat ons te wachten staat na de invoering van het programma Kwaliteit en Innovatie rechtspraak (KEI), zal er de komende jaren voldoende stof zijn voor deze kroniek.

B. van Zelst, 'HvJ 13 mei 2015, zaak C-536/13, Gazprom/Litouwen. Over de moeizame relatie tussen het Unierecht en arbitrage', *NTER* 2015, afl. 9

Het Hof van Justitie oordeelt dat de EEX-Verordening niet van toepassing is op de erkenning en tenuitvoerlegging van arbitrale anti-suit injunctions. Die vraag wordt beheerst door het nationale en het internationale recht dat van toepassing is in de lidstaat waar de erkenning en tenuitvoerlegging van de anti-suit injunction worden gezocht.

L.P. Broekveldt, 'Enkele beschouwingen over inhoud en reikwijdte van art. 431, lid 2 Rv', *BER* 2015, afl. 4-5

Het arrest *Gazprombank/Bensadon* vormt de aanleiding voor dit opstel. Dit arrest zal zonder enige twijfel de procesrechtelijke geschiedenis ingaan als hét standaardarrest met betrekking tot toepassing en reikwijdte van art. 431 lid 2 Rv vanwege de wijze waarop de Hoge Raad in dit arrest deze bepaling heeft vormgegeven en nader uitgewerkt.

B. Krijnen, 'Is een wettelijk verplichte geschillencommissie in strijd met het recht op toegang tot de rechter?', *TvC* 2015, afl. 5

Een wettelijk verplichte aansluiting voor ondernemers bij een geschillencommissie die bindende uitspraken doet, zou in strijd kunnen zijn met art. 17 van de Grondwet. In deze bijdrage wordt geanalyseerd of deze strijd bestaat en of de beperking verdedigbaar is.

Pilot Engelstalig procederen in handelszaken, *Rechtspraak.nl, Actualiteiten*, 23 november 2015

Vanaf 1 januari 2016 biedt de Rechtbank Rotterdam in bepaalde categorieën zaken de mogelijkheid

om de procedure in het Engels te voeren. Het gaat om zaken op het gebied van het zee- en vervoerrecht of internationale handelskoop. De maritieme kamer van de Rechtbank Rotterdam is gespecialiseerd in dergelijke zaken en juist in die zaken zijn vaak internationale partijen betrokken.

L. van Hoppe, 'De Implementatiewet buitengerechtelijke geschillenbeslechting consumenten', AA 2015, afl. 12

In dit artikel staat de auteur stil bij de Implementatiewet buitengerechtelijke geschillenbeslechting consumenten. Door deze wet is de Europese richtlijn buitengerechtelijke geschillenbeslechting consumenten geïmplementeerd. Tegelijk met deze richtlijn is de Europese Verordening 'online'-geschillenbeslechting consumenten tot stand gebracht. Beide regelingen zien op alternatieve geschillenbeslechting in consumentenzaken.

N.E. Groeneveld-Tijssens, 'De verklaring voor recht', AA 2015, afl. 12

Onduidelijkheid over het antwoord op de vraag in welke situatie het zinvol of juist zinloos is om een verklaring voor recht te vorderen, kan ertoe leiden dat een partij onnodig een verklaring voor recht vordert of de vordering instelt terwijl zij beter een veroordeling tot nakoming had kunnen vorderen. In deze bijdrage bespreekt de auteur de belangrijkste bevindingen uit haar onderzoek.

E.M. van Orsouw, 'Stuïting: over de stuitingsbrief van art. 3:317 lid 1 BW en feitenrechters die vaak te streng zijn', MvV 2015, afl. 11

De maatstaf is duidelijk: het moet gaan om een voldoende duidelijke schriftelijke waarschuwing aan de schuldenaar zodat die er rekening mee kan houden – onder meer in het kader van het behouden van bewijsmateriaal – dat er (mogelijk) nog een claim komt. Toch blijkt keer op keer dat feitenrechters deze maatstaf verkeerd toepassen. En met 'verkeerd' bedoelt de auteur dan 'te streng'.

R. van Brakel
CMS

■ Verbintenissenrecht/ consumentenrecht

Jurisprudentie

Zorgplicht bank

HR 27 november 2015,
ECLI:NL:HR:2015:3399

In deze zaak stond de vraag centraal of ABN AMRO onrechtmatig heeft gehandeld jegens beleggers die in de onderhavige procedure werden vertegenwoordigd door Stichting Belangenbehartiging Gedupeerde Beleggers. Twee vennootschappen die zich bezighielden met valuta- en effectenhandel, maakten gebruik van de rekeningen van de rechtsvoorganger van ABN AMRO. De beleggers hebben gelden aan deze vennootschappen ter beschikking gesteld om te beleggen, waarbij door een bestuurder van deze vennootschappen zeer hoge rendementen zijn voorgespiegeld of gegarandeerd. Vanaf 2002 zijn de ingelegde gelden niet meer belegd, maar aangewend om aan andere beleggers de beloofde rendementen uit te betalen en hun inleg terug te betalen. De bestuurder is daarvoor strafrechtelijk veroordeeld. Veel van de betalingen en uitkeringen verliepen via de bankrekeningen van de rechtsvoorganger van ABN AMRO. De Hoge Raad oordeelde dat het hof terecht het arrest *Safe Haven* (HR 23 december 2005, ECLI:NL:HR:2005:AU3713, NJ 2006/289) tot uitgangspunt heeft genomen voor de beoordeling van de zorgplicht van de bank. Het hof onderzocht jegens welke beleggers de bank een zorgplicht had. Het is daarbij veronderstellenderwijs ervan uitgegaan dat de bank in verband met het ongebruikelijke betalingsverkeer op rekeningen had moeten onderzoeken of in strijd met art. 7 lid 1 Wet toezicht effectenverkeer 1995 (Wte) werd gehandeld. Het hof oordeelde onder meer dat de zorgplicht mede strekt ter bescherming tegen eigen lichtvaardigheid en het gebrek aan kunde en inzicht van het belegend publiek, en dat de vraag in welke mate een individuele belegger onoplettend, onvoorzichtig of roekeloos is geweest door gelden ter beschikking te stellen, in afzonderlijke procedures aan de orde kan komen bij de beantwoording van de vraag of sprake is van eigen schuld van een

belegger. De Hoge Raad oordeelde dat bij de beantwoording van de vraag of de bank onzorgvuldig en dus onrechtmatig heeft gehandeld, dient te worden geabstraheerd van bijzondere omstandigheden aan de zijde van de beleggers en dat die omstandigheden pas relevant zijn bij vragen omtrent bijvoorbeeld schade(omvang), causaal verband en eigen schuld. Een andere opvatting zou de toepassing van art. 3:305a BW onaanvaardbaar beperken, aldus de Hoge Raad.

Prejudiciële beslissing in verband met verhaalsbeding met betrekking tot bestuurlijke boetes

HR 11 december 2015,
ECLI:NL:HR:2015:3568

In dit arrest beantwoordde de Hoge Raad de volgende prejudiciële vraag van het Hof 's-Hertogenbosch: 'Is een contractuele bepaling, waarvan nakoming wordt gevorderd, voor zover die bepaling betrekking heeft op de mogelijkheid van verhaal op de medecontractant van een bestuursrechtelijk opgelegde boete krachtens de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) vanwege eigen schendingen van bepalingen van die wet, nietig wegens strijd met de wet, openbare orde of goede zeden als bedoeld in artikel 3:40 BW?'. Het ging in dit geval om een contractueel beding in een (onder)aanneemingsovereenkomst, op grond waarvan de partij aan wie als werkgever in de zin van de Wav wegens een eigen overtreding van art. 2 lid 1 Wav een bestuurlijke boete is opgelegd, die boete mag verhalen op zijn contractuele wederpartij die de opvolgende schakel was in de keten van werkgevers. De Hoge Raad stelde voorop dat voor de beoordeling of het verhaalsbeding nietig is op de grond dat zijn inhoud of strekking in strijd is met de openbare orde, sprake moet zijn van strijd met fundamentele beginselen van de rechtsorde of met algemene belangen van fundamentele aard. Doel en strekking van de Wav verzetten zich er niet tegen dat een werkgever de zorg voor de nakoming van zijn uit art. 2 lid 1 Wav voortvloeiende verplichtingen opdraagt aan een derde. Het voorgaande ligt naar het oordeel van de Hoge Raad niet wezenlijk anders in het onderhavige geval waarin de werkzaamheden voor een bepaald

project worden verricht ter uitvoering van een keten van (onder)aanbestedingsovereenkomsten, zodat er meerdere werkgevers zijn aan te wijzen die ieder een eigen verplichting tot naleving van de Wav hebben. Wel wordt door de mogelijkheid van verhaal in de onderlinge verhouding tussen de verschillende schakels in de keten, de financiële prikkel om de Wav na te leven (indirect) geconcentreerd bij de werkgever lager in de keten die het meest direct betrokken is bij de tewerkstelling van de arbeidskrachten voor het door hem aangenomen werk. Gelet op al het hiervoor overwogene moet worden geoordeeld dat het verhaalsbeding waarop de prejudiciële vraag betrekking heeft – ook al kan het ten gevolge hebben dat de boete uiteindelijk niet wordt gedragen door degene aan wie deze boete wegens een eigen overtreding is opgelegd – niet in strijd komt met fundamentele beginselen van de rechtsorde of met algemene belangen van fundamentele aard, en derhalve niet in strijd is met de openbare orde.

Literatuur

E.N. Spijkerman, '3D-printen: het nieuwe doe-het-zelven', *AV&S* 2015/27, afl. 5

In deze bijdrage gaat de auteur in op de aansprakelijkheids- en verzekeringsaspecten bij 3D-printen. De toepassingsmogelijkheden zijn schier oneindig. Medical devices, organen, botten, wapens, gereedschap en allerhande huis-tuin-en-keukenmateriaal. Met 3D-printen is het allemaal mogelijk om te maken. Het productieproces is eenvoudig. De kosten zijn laag. Een toekomstige wildgroei aan producten is daarom niet ondenkbaar.

K.A.P.C. van Wees, 'Aansprakelijkheidsaspecten van (deels) zelfrijdende auto's', *AV&S* 2015/28, afl. 5
De introductie van de (deels) zelfrijdende auto roept de nodige en soms indringende vragen op op het terrein van het aansprakelijkheidsrecht. Enerzijds belooft automatisering van de rijtaak een belangrijke bijdrage te leveren aan verbetering van de veiligheid. Anderzijds zal de techniek nooit geheel feilloos zijn. In deze bijdrage gaat de auteur in op de vragen: Wie is aansprakelijk als er onverhoopt iets misgaat? Zal

aansprakelijkheid voor verkeersongevallen verschuiven naar autofabrikanten en systeemproducenten? En zo ja, vormt het aansprakelijkheidsrecht dan een ongewenste belemmering voor de marktintroductie van zelfrijdende auto's?

T.H.M. van Wechem & J.G.J. Rinckes, 'Kroniek van het vermogensrecht', *NJB* 2015/1776, afl. 35

Twijfel over de precieze betekenis van specifieke wettelijke bepalingen komt in de kroniekperiode bij de Hoge Raad minstens twee keer aan de orde. De eerste keer gaat dit over de vraag of buitengerechtelijke kosten worden omsloten in het wetsartikel dat de imputatie van betalingen regelt, en de tweede keer over de vraag wat de goederenrechtelijke consequenties zijn voor verstrekte zekerheidsrechten ten aanzien van zaken die (na datum faillissement) worden vermengd. Ook het Hof van Justitie EU neemt – tijdens de kroniekperiode – over een belangrijk punt twijfel weg in het Europese consumentrecht. Voor het overige kenmerkt de kroniekperiode zich bij uitstek door Hoge Raad-arresten over zorgnormen.

T. Mulder & M.H. Paapst, 'Wie draagt er zorg voor dat een webshop bij oplevering voldoet aan de wetgeving?', *IR* 2015, afl. 3

In dit artikel gaat de auteur in op de vraag wie er verantwoordelijk voor is dat een webshop bij oplevering voldoet aan de geldende wetgeving. Is dat de ondernemer zelf of zijn het de internetbureaus die door de webshopexploitant worden ingeschakeld om een webshop voor hem te bouwen of aan te passen?

S.M. Lankhaar & E.J. Zippro, 'Kunnen twee sets algemene voorwaarden cumulatief van toepassing zijn?' Over het verschil tussen een alternatieve dubbele verwijzing (Visser/Avéro-regel) en een cumulatieve dubbele verwijzing (Haviltex-regel) naar aanleiding van *ForFarmers/Doens*, *MvV* 2015, afl. 10
In *Visser/Avéro* oordeelde de Hoge Raad dat in een geval waarin twee sets algemene voorwaarden alternatief van toepassing zijn verklaard ('of-of'), geen van deze sets deel uitmaakt van de overeenkomst indien niet is aangegeven welke van de sets in het gegeven geval van toepassing zal zijn. In *ForFarmers/*

Doens heeft de Hoge Raad de vraag beantwoord of de *Visser/Avéro*-regel ook van toepassing is bij een cumulatieve dubbele verwijzing ('en-en').

E.L.M. Mout-Vos & E.M. Bruggeman, 'Het telefoonabonnement met de "gratis" mobiele telefoon: kwalificatie en gevolgen', *TvC* 2015, afl. 5

In dit artikel wordt na een beschrijving van de prejudiciële procedure bij de Hoge Raad aan de hand van het reeds veelbesproken arrest van de Hoge Raad van 13 juni 2014 ingegaan op de kwalificatie van het telefoonabonnement inclusief 'gratis' toestel en de daaraan verbonden juridische en praktische gevolgen. Daarbij ligt de nadruk op de gevolgen van de kwalificatie als koop op afbetaling.

R.J. Boogers & L.E.M.A. Vermeer, 'Samenloop tussen onrechtmatige daad en toerekenbare tekortkoming', *JutD* 2015, afl. 21

In dit artikel gaan de auteurs nader in op de samenloop en de kans van slagen van een beroep op onrechtmatige daad naast wanprestatie.

L. 't Mannetje, 'Wie goed doet, goed ontmoet? Over de aansprakelijkheid bij vriendendiensten', *AV&S* 2015, afl. 6

De aansprakelijkheid bij vriendendiensten vormt één van de meest omstreden onderwerpen in het aansprakelijkheidsrecht. Geldt voor deze bijzondere categorie gevallen een verhoogde drempel van aansprakelijkheid? En zo ja, dient die drempel enkel te gelden voor de verlener van een vriendendienst, of ook voor de ontvanger daarvan? Aan de hand van een overzicht van de verschillende zienswijzen uit de Nederlandse literatuur en rechtspraak, maakt de auteur een rechtsvergelijking met Duitsland en een vergelijking met sport-en-spelsituaties.

R. van Brakel
CMS